

ประกาศเตือนกรมและตั้งเจ้าพระยา

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาลเป็นอดีตกาล ๒๔๗๔ พรรษา
ปัจจุบันนสมัย อัสสัมปัตตสร พุศจิกายนมาส อัยฉุมสุรทิน
สุริยวาร โดยกาลบริจเฉท

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก มหันตเดชน
ดิถกรามาธิบดี เทพยปรียมหาราชรวังศ อัสมทินพงศพีระ
กษัตริ บุษรัตนราชินิกโรดม จาคูรันตบรมมหาจักรพรรดิราช
สังกาศ อุภโตสุชาติสาศุทธเคราหณี จักรีบรมนาถ จุพาลง
กรณราชวรางกูร มหามกุฏวงศวีรสูริษฐ ราชธรรมทศพิช

เล่ม ๔๘ หน้า ๔๐๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๔

อดุลยคุณิบุณ อดุลยคุณาภินิหาร บวรพาธิการสุสาธิต
ชั้นยัตถภณวิจิตรเสภาภคยสรรพางค์ มหาชนิตมางคมาณฑ
สนธิมตสมันตสมาคม บรมราชสมภาร ทิพยเทพาวตาร
ไพศาลเกียรติคุณ อดุลยศักดิ์เดช สรรพเทพเวศปรียานุรักษ์
มงคลลักษณ์เนมาหวัย สุโขทัยธรรมราชา อภินาวศิลป์ศึกษา
เดชนาวุธ วิชัชยุทธศาสตร์โกศล วิมลนรยพินิต สุจริตสมา
จาร กัทรภิชญาณประติภานสุนทร ประวรศาสโนปสดมภก
มูลมุขมาตยวรนายกมหาเสนานี สราชนาวิพยุหโยชโพชมจร
บรมเชษฐโสทรสมมต เอกราชยยศสทธิคมบรมราชสมบัติ
นพปฎลเสวตฉัตรชาติฉัตร ศรีรัตโนปลักษณ์ มหาบรมราชา
ภิเษกาภิชักดิ์ สรรพทศทิศวิชิตเดโชไชย สกลมหิศวรมหา
สวามินทร์ มเหศวรมหินทรมหารามาธิราชวโรดม บรมนาถ
ชาติอาชัณยาศรัย พุทธชาติไตรรัตน์สรณารักษ์ วิศิษฏ์ศักดิ์อัคร
นเรศวราชิบัติ เมตตากรุณาสี่ตลหฤทัย อโนปไมยบุญการ
สกลไพศาลมหารัษฎราชิบัตินทร ปรมินทร์ธูรมิกมหาราชา
ธิราช บรมนาถบพิตร พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริว่า พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนสิงหวิกรม
เกรียงไกร มีวุฒิปรีชาในราชการทหารเรือ ทรงปฏิบัติราชการ
ในหน้าที่ตำแหน่งต่าง ๆ ตั้งแต่เสด็จกลับจากการศึกษา

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๔๐๓

ณ ประเทศยุโรป เข้าสำรองราชการในกรมบัญชาการ บังคับการ
เรือ บัญชาการกรมทหารชายทะเล บัญชาการกรมยุทธศึกษา
โดยเรียบร้อย ด้วยพระอุตสาหะเป็นอันดี ตั้งปรากฏใน
ประกาศตั้งกรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ แต่นั้นทรงดำรงตำแหน่ง
เป็นจเรทหารเรือ ดำเนินราชการเจริญตลอดมา แม้มีเหตุ
การณ์สำคัญพิเศษประการใดในหน้าที่ กิจการนั้น ๆ ก็ได้สำเร็จ
เป็นผลอย่างดียิ่ง ซึ่งสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยกย่องไว้ในประกาศ
เลื่อนกรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ แล้ว เบื้องหน้าแต่นั้น ราชการ
ทหารเรือในหน้าที่พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนสิงหวิกรมเกรียง
ไกร ดำเนินเต็มทันกาลสมัยอันควร บรรลุความเจริญ
ภียโยภาพสมพระบรมราโชบาย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานเกียรติยศให้เป็นนายพลเรือเอก ดำรงตำแหน่ง
เสนาบดีกระทรวงทหารเรือ ทั้งนี้ เพราะพระเจ้าพี่ยาเธอ
กรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร ทรงประกอบด้วยพระอุตสาหะ
วิริยสมบัติ มิได้ปรารมภ์ส่วนพระองค์เป็นที่ตั้ง แม้จะเป็น
การตรากตรำพระอนามัย ก็มีได้ทรงย่อท้อต่อราชการ ด้วย
เหตุที่มีความมักคึดมั่นคงในราชการ และข้อสำคัญอีกประการ
หนึ่ง ทรงประกอบด้วยพระนิสสัยสมบัติหนักแน่น ปกครอง

นายทหารทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อยได้บังคับบัญชาได้เรียบร้อย ให้
จดใจจรรักและร่วมมือดำเนินการโดยเอื้อเฟื้อกลมเกลียวกัน
อันเป็นปัจจัยเกื้อกูลความเจริญในราชการอย่างประเสริฐ ราชการ
กองทัพเรือจึงดำรงความเป็นปึกแผ่นถาวรมาจนปัจจุบันนี้
ส่วนราชการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าพี่
ยาเธอ กรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร ก็เคยได้สนองพระเดช
พระคุณเป็นองคมนตรี เป็นราชองครักษ์พิเศษ และกำลัง
เป็นที่ปรึกษาสำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามธิบดี
อยู่ บัดนี้ก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้รวมกระทรวงทหารเรือเข้ากับ
กระทรวงกลาโหม เป็นทบวงการป้องกันพระราชอาณาจักร
และรักษาความสงบราบคาบภายใน ทรงพระราชดำริเห็นว่า
พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร จะปฏิบัติราชการ
สนองพระเดชพระคุณให้สมพระบรมราชประสงค์ได้ จึงทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวง
กลาโหม ว่าการทหารทั่วไปทั้งบกเรือ อันนับว่าได้ทรง
มอบพระราชภาระสำคัญประการหนึ่งแห่งสยามาธิปัตย์ ด้วย
ทรงประจักษ์พระราชหฤทัยว่า พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนสิงห
วิกรมเกรียงไกร ทรงพระปรีชาชำนาญในราชกิจน้อยใหญ่
เข้าพระหฤทัยในพระบรมราชาชาวยและราชประสงค์เป็นอันดี

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๔๐๕

บริบูรณ์ด้วยพระคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว บัดนี้ก็ทรงพระเจริญ
วิญญู สมควรจะเลื่อนขึ้นเป็นพระองค์เจ้าต่างกรมผู้ใหญ่อัน
เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยได้

จึงมีพระบรมราชโองการมาณพระบัณฑูรสูรสิงหนาทดำรง
สั่ง ให้เลื่อนกรม พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมขุนสิงหวิกรมเกรียง
ไกร ขึ้นเป็นกรมหลวง มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรณ
บัฏว่า พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร อังนาม
ทรงศักดินา ๑๕๐๐๐ ตามพระราชกำหนดอย่างพระองค์เจ้า
ต่างกรมในพระบรมมหาราชวัง จงทรงเจริญพระชนมายุ พรรณ
สุข พล ประติภาน คุณสารสมบัติ สรรพสิริสวัสดิพิพัฒน์
มงคล วิบุลศุภผลสกลเกียรติยศ เดชานุภาพ มโหฬารทุก
ประการ

ให้ทรงเลื่อนเจ้ากรม เป็นหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร ถือ
ศักดินา ๘๐๐

ให้ทรงเลื่อนปลัดกรม เป็นขุนพรหมไพฑฒนกร ถือ
ศักดินา ๖๐๐

สมุหนัญชีคงเป็นหมื่นอินทรนครคณานุบาล ถือศักดินา
๔๐๐

ให้ ผู้ซึ่งได้เลื่อนและคงบรรดาศักดิ์ทั้งสามนี้ ทำราชการ
ในหลวงและในกรมตามอย่างธรรมเนียมเจ้ากรม ปลัดกรม
สมุหบัญชี ในพระองค์เจ้าต่างกรมทั้งปวงสืบไป ให้มีสุข
สวัสดิ์เจริญ เทอญ

อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า พระยาจินดาภิรมย์ราชสภาบดี
มีพื้นพงศ์สืบมาจากเจ้าพระยาวิเชียรคีรี เม่น ณสงขลา ซึ่งเป็น
สกุลเก่า ได้รับราชการมาทุกชั้นบรรพบุรุษ ส่วนพระยาจินดา
ภิรมย์เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็ถือตามประเพณีในวงศ์สกุล
เข้ารับราชการในกระทรวงยุติธรรม พยายามศึกษาวิชา
กฎหมายจนสำเร็จ ภูมิเนติบัณฑิตสยาม ได้โอกาสเป็น
นักเรียนหลวงของกระทรวงยุติธรรมส่งไปศึกษาวิชาต่อไป
ในยุโรป และพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ไปในพวก
ตามเสด็จประพาสยุโรปครั้งหลัง ได้ไปอยู่ศึกษาวิชา
กฎหมายอังกฤษจนสำเร็จได้ปริญญาเบริสเตอร์แอตลอ แล้ว
กลับเข้ามารับราชการในรัชกาลที่ ๖ ได้เป็นผู้พิพากษาศาล
แพ่งสนามสถิตยุติธรรม พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นที่
หลวงจินดาภิรมย์ ต่อมาได้เป็นผู้พิพากษาศาลคดีต่างประเทศ

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๕๐๗

และได้รั้งตำแหน่งอธิบดีกองหมาย กองล้มละลาย และหอ
ทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทอยู่คราวหนึ่ง แล้วโปรดเกล้าฯ เลื่อน
ฐานันดรเป็นพระจินดาภิรมย์ราชสาบตี เป็นตำแหน่งอธิบดี
ผู้พิพากษาศาลแพ่งสนามสถิตยุดติธรรม ต่อมาได้เลื่อน
บรรดาศักดิ์เป็นพระยาจินดาภิรมย์ราชสาบตี รับพระราชทาน
พานทองเป็นเกียรติยศ ถึง พ.ศ. ๒๔๖๕ ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้เป็นกรรมการศาลฎีกา มียศเป็นมหา
อำมาตย์โท

ถึงรัชกาลปัจจุบัน เมื่อตำแหน่งอธิบดีศาลฎีกาว่างลง
ทรงพระราชดำริเห็นว่า พระยาจินดาภิรมย์สามารถและ
ประกอบด้วยเกียรติคุณสมควรจะรับราชการในตำแหน่งสำคัญ
อันสูงสุดในฝ่ายตุลาการได้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้เป็นอธิบดี
ศาลฎีกาอยู่หนึ่งปี แล้วทรงสถาปนาเป็นเสนาบดีกระทรวง
ยุติธรรม มียศเป็นมหาอำมาตย์เอก เต็มตามตำแหน่ง

ตลอดเวลาที่รับราชการมา พระยาจินดาภิรมย์ได้แก้ไข
จัดวางระเบียบราชการศาลยุติธรรมบางอย่างบางประการให้
ได้ผลดีเรียบร้อยเป็นแบบอย่างมาจนบัดนี้ และได้ปฏิบัติ
ราชการพิเศษอีกหลายประการ เช่น เป็นกรรมการในเนติ
บัณฑิตยสภา สภาร่างกฎหมาย และสภาองคมนตรี มีคุณ

เล่ม ๔๘ หน้า ๔๐๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๔

วุฒิปรากฏเป็นอันมาก จึงได้รับเลือกเป็นอุปนายกบ้าง เป็น
ประธานบ้าง และรัฐบาลสยามได้เสนอนามยกย่องว่าสมควร
รับเลือกเป็นตุลาการศาลยุติธรรมระวางประเทศของสันนิ-
บาตชาติที่กรุงเฮก ซึ่งถือกันว่าเป็นตำแหน่งสำคัญ

ในราชการส่วนพระองค์ พระยาจินดาภิรมย์ก็เคยสนอง
พระเดชพระคุณตามโอกาส เช่นในคราวเมื่อพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวยังทรงศึกษาวิชาการณยุโรป จึงเป็นที่ทรงรู้จัก
อัธยาศัยแต่นั้นมา

เมื่อได้ระลึกถึงราชการที่พระยาจินดาภิรมย์กระทำมาทั้ง
ปวงนั้น ก็เป็นพะยานให้เห็นชัดว่า พระยาจินดาภิรมย์เป็น
ผู้มีสติปัญญาวิจารณ์ญาณสุขุม มีความสามารถในราชกิจน้อย
ใหญ่ ได้ทำความดีไว้ในราชการเป็นอันมาก ด้วยเป็นผู้
ผู้มีนิสัยเยือกเย็น มั่นคง ตั้งใจปฏิบัติราชการ สอนพระเดช
พระคุณต้องตามธรรมเนียมโยบาย ทั้งมีความสามารถในการ
ปกครองยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้มีความสมัคร
สมานจงรักมั่นคงในหน้าที่ มีอัธยาศัยโอบอ้อมอารีเป็นที่
นับถือของคนเป็นอันมาก เพราะเป็นผู้เอาใจใส่ที่จะแผ่ความ
ไมตรีสามัคคี ให้เป็นไปในเพื่อนข้าราชการตลอดถึงประชา
ชน ด้วยจริยาวัตรอันสม่ำเสมอ และตั้งตนไว้ในฐานะอัน

สมควรแก่เกียรติยศฐานันดรศักดิ์ที่ทรงพระมหากรุณาชุบเลี้ยงตั้งแต่งไว้ ในเวลานี้ก็ได้รับราชการในหน้าที่เสนาดำรงตำแหน่งสูงสุดอยู่แล้ว สมควรจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ยกย่องให้มีเกียรติยศใหญ่ยิ่งขึ้น

จึงมีพระบรมราชโองการมาณพระบัณฑูรสุรสิงหนาทดำรงสั่ง ให้สถาปนาพระยาจินดาภิรมย์ราชสภาพดีขึ้น เป็นเจ้าพระยา มีสมญาจารึกในหิรัณยบัฏว่า เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศรมันตเนตรพิศุทธยุดติธรรมธ วิสดรনীติศาสตร์ราชประเพณีวิเชียรศรีสวัสดิ์วงศวิวัฒน์ บรมกษัตริสุนทรมหาสวามิภักดี สุขุมลักษณะสุจริตารชวาศรัย ศรีรัตนตรัยสรณาภีรดี อภัยพิรยปรากรมพาหุ อชฌนาม ดำรงศักดิ์นา ๑๐๐๐๐ จงเจริญที่รทชนมายุ . พรรณ สุขสวัสดิพิพัฒนามงคล ธนสารสมบัติ บริวารสมบุรณทุกประการ เทอญ